

Стаблон (тіанептин) при інволюційних депресіях у жінок

Івано-Франківська державна медична академія

Стаблон (тіанептин) при інволюційних депресіях у жінок — Проведено вивчення ефективності стаблону (тіанептину) у 28 жінок з межовими (F32.1 і F32.2 по МКХ-10) і 23 — з депресіями психотичного рівня (F32.3) в пре- і постменопаузі. Лікування протягом одного місяця супроводжувалось достовірним зниженням показників по шкалах HAM-D і HAM-A. Вищою виявилась ефективність стаблону при непсихотичних депресіях. Аналіз ступеня редукції окремих симптомів в структурі депресії у обстежених хворих показав, що при непсихотичних депресіях максимально редукувались порушення сну (пункти 4, 5, 6 по HAM-D), власне тривога (пункт 10 по HAM-D) і депресивний настрій (пункт 1 по HAM-D), а також астеничні прояви (пункт 13 по HAM-D). Соматовегетативна симптоматика в групах хворих з межовим рівнем ураження редукувалась меншим ступенем, ніж інші прояви. Порівняння ефективності стаблону і традиційного антидепресанту амітріптіліну в аналогічних групах хворих з інволюційними депресіями психотичного рівня не виявило суттєвої різниці між ними.

Стаблон (тианептин) при инволюционных депрессиях у женщин — Проведено изучение эффективности стаблона (тианептина) у 28 женщин с пограничными (F32.1 и F32.2 по МКБ-10) и 23 — с депрессиями психотического уровня (F32.3) в пре- и постменопаузе. Лечение на протяжении одного месяца сопровождалось достоверным снижением показателей по шкалам HAM-D и HAM-A. Более высокой выявилась эффективность стаблона при непсихотических депрессиях. Анализ степени редукции отдельных симптомов в структуре депрессии у обследованных больных показал, что при непсихотических депрессиях максимально редуцировались нарушения сна (пункты 4, 5, 6 по HAM-D), собственно тревога (пункт 10 по HAM-D) и депрессивное настроение (пункт 1 по HAM-D), а также астенические проявления (пункт 13 по HAM-D). Соматовегетативная симптоматика в группах больных с пограничным уровнем поражения редуцировалась в меньшей степени, чем другие проявления. Сравнение эффективности стаблона и традиционного антидепрессанта амитриптилина в аналогичных группах больных с инволюционными депрессиями психотического уровня не обнаружило существенной разницы между ними.

Stablon (thianeptin) in the involution depression among women — It was conducted the study of stablon (thianeptin) efficiency in 28 women with the borderline (F32.1 and F32.2 in ICD-10) and 23 with the psychotic depression (F32.3) in pre- and postmenopause. Medical treatment was employed during one month and accompanied by the reliable decreasing of HAM-D scales' indices. The efficiency of stablon was founded higher in the non-psychotic depression. An analysis of a degree of the certain symphoms' reduction in examined patients with non-psychotic depression has shouwed that it was maximal reduction of the symphoms of slup disturbances (puncts 4, 5, 6 in HAM-D), anxiety proper (punct 10 in HAM-D), depressive mood (punct 1 in HAM-D) and asthenic features (punct 13 in HAM-D). The somatic-vegetative symphomatics in the borderline patients' sample was reduced in a lower degree than another symphoms comparing the efficiencies of stablon and traditional antidepressant amitriptyline in the same groups of patients with the psychotic involutional depressions no reliably differences was founded.

Ключові слова: інволюція, депресія, стаблон.

Ключевые слова: инволюция, депрессия, стаблон.

Key words: involution, depression, stablon.

Вступ Значна поширеність депресій у жінок інволюційного віку, недостатня ефективність лікування останніх, обумовлена змінами чутливості структур головного мозку, нейромедіації, метаболізму самих препаратів та інших факторів на цьому етапі її життя сприяють активним пошукам нових препаратів і методів лікування.

Перераховані та ряд інших особливостей визначають основні вимоги до нових антидепресантів при їх використанні в геронтопсихіатричній практиці: 1) високу ефективність; 2) безпеку використання, особливо у відношенні впливу на інтелектуально-мнестичні функції та серцево-судинну систему; 3) стабільність основних фармакокінетичних параметрів; 4) можливість комбінованого використання з іншими психотропними та соматотропними препаратами [1].

В значній мірі цим вимогам відповідає стаблон (тіанептин, коаксил) — відносно новий антидепресант трициклічної структури, який, на відміну від селективних інгібіторів зворотного захоплення серотоніну, посилює цей процес, сприяючи, таким чином, зменшенню його кількості в синаптичній щілині (14).

Існує точка зору, що окремі депресії можуть супроводжуватись посиленням серотонінергічної нейромедіації [6]. В інших працях нами показано, що важливою патогенетичною ланкою формування інволюційних депресій у жінок є підвищення в крові концентрації серотоніну [2]. Подібні дані наведені також іншими авторами [5].

Важливе значення надається регулюючому впливу тіанептину на нейроендокринні взаємодії між лімбічною і гіпоталамо-гіпофізарно-наднирковою системами [3]. Тіанептин добре переноситься хворими, рідко викликає побічні антихолінергічні ефекти [1, 10], дослідження не виявили негативного впливу препарату на серцево-судинну систему [12]. Крім того, тіанептин не тільки не погіршує, але, навпаки, підвищує показники запам'ятовування та навчання, що важливо в інволюційному віці [1].

Враховуючи сказане, призначення стаблону жінкам з інволюційними депресіями є виправданим. Питання про його клінічну ефективність при інволюційних депресіях практично не розглядалось. Тільки в роботі Chaby L. та співавт. [9] йдеться про ефективність тіанептину при депресіях у жінок, пов'язаних з менопаузою.

Метою даного дослідження було вивчення ефективності стаблону при різних за тяжкістю інволюційних депресіях, оцінка спектра дії, а також особливості побічних реакцій у даної категорії хворих.

Стаблон призначали в таблетках по 12,5 мг 2-3 рази в день. Дозу підбирали індивідуально залежно від ефективності і переносимості препарату. Максимальна доза препарату складала 25-50 мг на добу.

Статистичний аналіз результатів проводився за допомогою програми “Statistica for Windows” з використанням середніх даних та їх похибки, а також критерію Стюдента.

В якості критеріїв ефективності стаблону були використані: 1) зміна суми балів за шкалами HAM-D, HAM-A, виражена в процентах від суми балів безпосередньо до лікування, які кваліфікувались як “ступінь покращення”; 2) ступінь зміни суми балів на всіх пунктах шкал HAM-D і HAM-A, що дозволило характеризувати спектр дії препарату у обстежених хворих; 3) кількість респондерів, тобто хворих, у яких важкість депресії по шкалі HAM-D до кінця терапії зменшилась не менше як на 50 %. Стан хворих оцінювався до і через 1 місяць після початку терапії.

Матеріал і методи Проведено клініко-психопатологічне вивчення депресій межового (28) і психотичного (45) рівнів у жінок в пре- і постменопаузальному періоді. У 23 випадках (I група) стан хворих з межовими депресіями згідно з МКХ-10 кваліфікувався як помірно виражений депресивний епізод (F32.1), а у 5 (II група) — як важкий без психозу (F32.2). Депресії психотичного рівня кваліфікувались як депресивний епізод важкого ступеня з психозом (F32.3). З метою порівняння ефективності стаблону з традиційним антидепресантом амітріптілін усі хворі психотичної групи були розділені: 23 жінки (III група), яким антидепресивну терапію проводили стаблоном і 22 хворі (IV група), яким призначали амітріптілін в дозах 100-150 мг.

Результати досліджень та їх обговорення Середній вік хворих з психотичними депресіями на момент обстеження склав 56,2 року, а хворих з депресіями межового рівня — 50,7 року.

Усі хворі з депресіями психотичного рівня перебували в постменопаузі. В групі з депресіями межового рівня 3 жінки перебували в пременопаузі, усі інші – в постменопаузі.

Таблиця 1. Показники шкал HAM-D і HAM-A до і після лікування

Групи хворих	До лікування		Після лікування		Кількість респондерів	
	HAM-D	HAM-A	HAM-D	HAM-A	Депресія	Тривога
1) n-23	26,1±0,97	21,3±0,53	*11,5±0,6	*10,5±0,29	65,2%	60,9%
2) n-5	40,6±1,75	36,4±0,98	*17,6±1,69	*16,2±1,5	60,0%	40,0%
3) n-23	45,3±0,72	40,3±0,53	*18,3±0,43	*21,3±0,69	56,5%	60,8%
4) n-22	47,2±0,79	41,4±0,66	*22,5±0,68	*19,7±0,43	45,5%	54,5%

Як видно із представлених в таблиці даних, стаблон виявився ефективним в усіх групах хворих із депресією. Статистично достовірне зниження показників за шкалами HAM-D і HAM-A спостерігалось практично у всіх хворих, що відповідає даним інших авторів про високу ефективність препарату у випадках комбінації депресії і тривоги [7, 11, 12, 13]. Ступінь покращення по шкалі HAM-D в кінці лікування склала відповідно 55,1 % в 1 групі, 56,7 % – в 2 групі і 53,1 % – в 3 групі. По HAM-A спостерігалось падіння тривоги на 50,8 % в 1 групі, 55,5 % – в 2 групі і 47,3 % – в 3 групі. Тобто, виявлено більш суттєве зниження депресії і тривоги в групах хворих без психотичних проявів. Про високу ефективність стаблону в наведених випадках свідчить і кількість респондерів. Вона склала 65,2 % і 60,9 % по депресії і тривозі відповідно в 1 групі; 60,0 % і 40,0 % в 2 групі; 56,5 % і 60,8 % в 3 групі.

Порівняння ефективності стаблону із класичним антидепресантом амітріптілін (IV група хворих) не виявило достовірної різниці між ними. Так, редукція депресивної симптоматики в даній групі склала 52,3 %, а тривоги — 52,4 %. Кількість респондерів становила 45,5 % за депресією і 54,5 % за тривогою. Наведені результати аналогічні даним інших авторів. На основі лікування 300 хворих з депресивними розладами тіанептином і амітріптіліном Invernizzi G. та співавт. [12] прийшли до висновку про приблизно однакову ефективність обидвох препаратів.

Окремі автори зазначають позитивний ефект тіанептину не тільки в контексті редукції депресивної симптоматики, але і сомато-вегетативних і сенестопатичних розладів, порушень сну і астеничних проявів [1, 4]. Даний аспект проблеми є надзвичайно важливим для інволюційної психопатології, в структурі якої вказані розлади займають значне місце.

Аналіз ступеня редукції окремих симптомів в структурі депресії у обстежених хворих показав, що при непсихотичних депресіях максимально редукувались порушення сну (пункти 4, 5, 6 за HAM-D), власне тривога (пункт 10 за HAM-D) і депресивний настрій (пункт 1 за HAM-D), а також астеничні прояви (пункт 13 за HAM-D). Сомато-вегетативна симптоматика в групах хворих з межовим рівнем ураження редукувалась меншим ступенем, ніж інші прояви, а також порівняно із сомато-вегетативною симптоматикою в групі психотичних депресій, що може вказувати на відсутність прямого зв'язку сомато-вегетативних порушень із депресивним афектом при межових депресіях в структурі клімактеричного синдрому. Відносно нижчі показники зворотного розвитку сомато-вегетативних порушень в процесі лікування співставляються із ступенем редукції іпохондричної симптоматики (пункт 15 по HAM-D), що може вказувати на значну роль у формуванні останньої власне сомато-вегетативних порушень. Наведені нами в інших роботах дані про високу ефективність лікування сомато-вегетативних розладів в структурі клімактеричного синдрому замісною гормональною терапією свідчать, що останні в значній мірі гормонозалежні. Отримані результати дозволяють зробити припущення про взаємопосилення ефекту гормонотерапії і стаблону при непсихотичних депресіях в структурі клімактеричного синдрому, що показано в роботі Chaby L. і співавторів [9].

Усі хворі, яким було призначено стаблон, не відмовились від прийому препарату протягом всього курсу терапії, що опосередковано може свідчити про його добру переносимість пацієнтами у віці інволюції. За даними Guelfi J. D. та співавт. [10] тільки 4,8 % пацієнтів із 1858, які приймали тіанептин в дозах 25-37,5 мг протягом трьох місяців вимагали його відміни у зв'язку з появою ускладнень.

В обстежених хворих побічні ефекти виявлялись в 16 (57,1 %) в групі з межовими депресіями, і у 14 (60,9 %) — в групі з психотичними депресіями. В обидвох групах найчастіше зустрічались ускладнення з боку шлунково-кишкового тракту (сухість і неприємний смак у роті, поява або посилення запорів, нудота, біль і неприємні відчуття в шлунку), а також денна сонливість. В абсолютній більшості випадків вони були легко вираженими і не вимагали відміни препарату.

Висновки 1. Стаблон (тіанептин) високоефективний при інволюційних депресіях у жінок, особливо при депресіях непсихотичного рівня. **2.** Максимальна редукція порушень сну, тривоги, депресивного настрою та астеничних проявів дозволяє розцінювати останні як предиктори ефективності препарату при інволюційних депресіях. **3.** Відносно нечасті і легко виражені побічні ефекти стаблону дають підстави розцінювати його як препарат вибору при інволюційних депресіях у жінок в пре- та постменопаузі.

1. Андрусенко М.П., Шешенин В.С., Яковлева О.Б. Использование тianeptine (коаксила) при лечении поздних депрессий // Журн. невропатологии и психиатрии им. С.С. Корсакова. — 1999. — № 2. — С. 25-31.
2. Винник М. І. Замісна гормональна терапія депресій в пре- та постменопаузі у жінок // Галицький лікарський вісник. — 1999. — № 2. — С. 5-6.
3. Гурович И.Я., Шмуклер А.Б. Амбулаторное лечение коаксилом (динамика антидепрессивного эффекта, социального функционирования и качества жизни больных) // Социальная и клиническая психиатрия. — 1996. — Т. 6, № 3. — С. 89-96.
4. Мосолов С.Н. Клиническое применение современных антидепрессантов. — СПб., 1995. — 568 с.
5. Синицкий В.Н. Депрессивные состояния. — Киев, 1986. — 271 с.
6. Ansseau M. The paradox of tianeptine // Eur. Psychiatr. — 1993. — Vol. 8, Suppl. 1. — P. 11-20.
7. Ansseau M., Bataille M., Briole G. et al. Controlled comparison of tianeptine, alprazolam and mianserin in the treatment of adjustment disorders with anxiety and depression // Hum. Psychopharmacol. — 1996. — Vol. 11. — P. 293-298.
8. Brion S., Audrain S., de Bodinat C. Evaluation de l'efficacité et de l'acceptabilité de la tianeptine et de la miansérine // La Presse Médicale. — 1996. — Vol. 25, N 9. — P. 49.
9. Chaby L., Grinzein A., Weitzman J. J. et al. Tianeptine is maprotiline in menopausal anxiety and depression: a double-blind efficacy and acceptability study // Presse Med. — 1993. — Vol. 22. — P. 1133-1138.
10. Guelfi J. D., Dulcire C., Le-Voine P. Et al. Clinical safety and efficacy of tianeptine in 1858 depressed patients treated in general practice // Neuropsychobiology. — 1992. — Vol. 25. — P. 140-148.
11. Guelfi J. D. Efficacy of tianeptine in comparative trials versus reference antidepressants // Brit. J. Psychiatr. — 1992. — Vol. 160, Suppl. 15. — P. 72-75.

12. Invernizzi G., Aguglia E., bertolino A. et al. The efficacy and safety of tianeptine in the treatment of depressive disorder: Results of a controlled double-blind multicentre study vs. Amitriptyline // Neuropsychobiology. – 1994. – Vol. 30. – P. 85-93.
13. Loo H., Delaleau B., Kamoun A. Tianeptine: Clinical properties // Eur. Psychiatr. – 1993. – Vol. 8, Suppl. 2. – P. 103s - 109s.
14. Wilde M. I. Benfield P. Tianeptine. A review of its pharmacodynamic and pharmacokinetic properties, and therapeutic efficacy in depression and coexisting anxiety and depression // Drug Evaluation. – 1995. – Vol. 49, N 3. – P. 412-439.